

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
MEDICO · PHYSICO

QVAM

PRÆSIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINÆ ELOQVENTIÆ ANTIQVITATVM ET
PHILOSOPHIÆ PROFESSORE PVBLICO
ORDINARIO

ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATVRÆ CVRIOSORVM ET
REGIÆ SOCIETATIS SCIENTIARVM BERO-
LINENSIS SODALE

PRO GRADV DOCTORIS

A. d. *Julii Anni MDCCXXXVIII.*

PVBLICE DEFENDET

AVCTOR ET RESPONDENS

SAMVEL BENEDICTVS LVCIVS

FREYSTADIO - SILESIVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

DISSERTATIO IN PUBLICA & MEDICA

DE

MEDICO PHYSICO

QUA

PRÆSIDIO

D. JOHANNIS HENRICO SCHULTZE

MEDICINÆ PRACTICÆ ANTIQVITATVM ET

PHILOSOPHIÆ PROFESSORIS PVBLCI

ORDINARIO

ACADEMIÆ CÆSAREÆ NATVRAE CARISSORVM ET

REGNI SOCIETATIS SCIENTIARVM BEROLINENSIS

LINEENSIS SOCIETATIS

TRO GRADV DOCTORIS

IN ANNO 1774

PUBLICA DEFENSIO

AUCTOR ET RESPONDENS

SAMVEF BENEDICTVS LVCIVS

PRÆSTANS

Typis JOHANNIS CHRISTIANI HILSCHELI, Act. Typogr.

PERILLVSTRI DOMINO
DOM. CASPARO
LEOPOLDO

LIBERO BARONI
DE KNOBELSDORF

DYNASTÆ CLIENTELARVM KVNTZENDORF LIEBENTZIG
BYCHWALD PIRNIG KALTENBRIESNITZ KLEINLO-
GISCHE ET METSCHLAV

IN CONVENTV STATVVM PRINCIPATVS
GLOGAVIENSIS CIRCVLI FREYSTADIENSIS
DEPVATO

VT ET

PERILLVSTRI DOMINO
DOMINO
ADAMO HENRICO

LIBERO BARONI
DE KOTTWITZ

HEREDITARIO CLIENTELARVM KONTOPP HOFFWELTZE
LOHSSEN SCHWENDTEN &c.

NEC NON
PERILLVSTRI DOMINO
DOM. RVDOLPHO
LIBERO BARONI
DE KOTTWITZ

HEREDITARIO CLIENTELARVM BEYADEL KERN
MESCHE ET POLCKE
MÆCENATIBVS ET PATRONIS SVS SVBMISSA
PIETATE COLENDIS
SPECIMEN HOC INAVGVRALE

CONSECRAT

AVCTOR ET RESPONDENS
SAMVEL BENEDICTVS LVCIVS.

DE KOTTWITZ

Q. B. F. Q. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA.

DE

MEDICO PHYSICO

PROOEMIUM.

I qua lex esset, quæ in medica cathedra nihil aliud, quam febres & vlcera, agitare permetteret, verendum mihi esset ne reprehensionem incurrat hæc dissertatio, quæ partes medici boni & perfecti considerat, de morbis autem, eorumque causis & curandi methodis, nihil ex instituto pertractat. Enimuero nec HIPPOCRATI quisquam vitio dedit, quod eos libros reliquit, qui *de medico, de veteri medicina, de arte, de decenti habitu* inscribuntur; neque post illius tempora quisquam eorum reprehensus fuit, qui de optimo medico, de officio medici, de medicinæ antiquitatibus vel historia commentari sunt, aut singularia quædam argumenta huc pertinentia illustrauerunt. Spero itaque mihi quoque veniam datum iri, cui visum fuit hac commentatione inquirere in originem illius appellationis, qua hodie

die medicum denotant physicum: quod in multis Europæ partibus familiare esse, inde a multis sæculis, publice constat. Quumque manifestum me redditorum sperem, quod physici nomen honoratius quondam fuerit, quam si medicum simpliciter dixisses: adeoque inter medicos denotauerit eos, qui præstantiores essent & artem rationalem profiterentur, non empiricam temeritatem sequerentur: subiungendam putavi ideam optimi medici, qui dignus haberi possit, cui integra prouincia aut ciuitas curam salutis suæ, suorumque ciuium & incolarum, secure permittat. Si quisquam fuerit, qui hæc potius a sene & magnæ auctoritatis viro fuisse scribenda existimet, ei duo hæc sufficient ad me absoluendum: nimirum ubique testimoniis summorum virorum me suffulcire dicta mea: & manifestum esse hæc non fuisse inculcata illis, qui iam assequuti sunt perfectionem, verum hisce, qui eo emittuntur vt simillimi istis fiant, qui censentur optimi. Id vero quum omnibus incumbat, qui se saluari arti consecrauerunt: quis reprehendet etiam iuuenem medicum, si se describenda & formanda hac idea exerceat, eoque desiderium testetur proxime ad eam semet componendi & conformandi. Adspiret nostris conatibus supremus archiater, efficiatque vt omnia ex voto succedant,

S. I.

¶ *§. I.*
QUUM alias omnis tractationis initium, de quacun- que re agatur, a nominis declaratione cum optima ratione ducitur; tum prorsus necessa- ria illa videtur, quando de nominis, per multorum sæ- culorum decursum, sæpe mutato valore differendum est. Negari autem nequit, quod tam physici quam medici nomen inter diuersas gentes, variisque temporibus, di- uerso modo adhibitum fuerit. Hinc veniam nobis dan- dam expetimus, si aliquanto maiori industria propona- mus, quæ ad hanc diuersam notionis & vsus rationem pertinent, sumto initio a *physico*. Eius autem vocabuli originem Græcam esse & a *φύσις*, natura, deriuari adie- ctiuum hanc formam, dubio omnino caret. Hinc, pro more omnium eiusmodi adiectiuorum, semper alicuius substantiui nominis societas necessaria est, vt plenum sensum assequamur: quæ aliquando expressa est, aliquan- do deficit & ex vsu communi loquendi subintelligitur. Sic in philosophorum schola, quando de causis dispu- tant, crebro audimus iactari causam physicam, a qua seiungunt moralem: sic theologi disputant de vnione physica. Quando autem disciplina philosophica, quæ de natura tractat, physica vocatur, aut illam tractans homo denotatur physicus; nemo est qui non facile sup- plere nouerit in priori *doctrinam*, in hoc *philosophum*.

¶ *§. II.*

Frequenti autem vsu tam huic, quam multis aliis sua origine adiectiuus accidit, vt fere substantiua fuerint facta. Est autem antiquissima inter philosophos gloria physicorum: quum historia nos doceat primos ab a- more sapientiæ nomen adeptos præcipuam operam po- suisse

fuisse in natura rerum indaganda. Exponere autem Latine id nomen licet cum MATTH. MARTINIO *in lex. philolog. philosophum rerum naturalium peritum; naturæ consultum;* aut, nisi offendunt impropria voces, cum CICERONE *de nat. deor. l. c. 30.* dicemus *speculatorem venatoremque naturæ.* Atque hic utique est antiquissimus huius vocis significatus, & qui omnino diutissime obtinuit. In eò nihil est, quod antiqui medici, postquam philosophia & medicina disiunctæ disciplinæ semel factæ fuerunt, ad se pertinere proprie existimarent. Neque puto sane facile dari exemplum posse in vlllo scriptore antiquo, inde ab Hippocratis ævo vsque ad sæculum sextum Christianum, quod ad medicum denotandum physici nomen adhibitum fuerit. Nolim mihi hic obiici CICERONEM, qui *de orator. l. c. II.* hunc in modum scribit: *si ornate loquutus est, sicuti fertur, & mihi videtur, physicus ille Democritus, materies illa fuit physici, ornatus vero ipse verborum oratoris putandus est.* Certe enim nemo veterum inter medicos refert Democritum, sed inter gnauissimos naturæ speculatores & indagatores honorifico loco positum ab omnibus videas.

§. III. Successit tandem atque vsu inualuit alia notio physici, vt pro magico & superstitioso accipiatur. Non equidem memini magiam professos viros physicorum nomine se venditasse: sed physica remedia & auxilia morborum, eademque Latino nomine naturalia appellata, quæ nulla manifesta ratione prodesse possunt, vt amuleta, periammata, annuli, certa verba sensu plerumque carentia, satis multa laudantur a scriptoribus, qui sæculo quinto & sequentibus de medicina scripserunt.

Ne-

Neque solum inter medicos hæc appellatio inuenitur, verum etiam apud sætis antiquos Christianæ doctrinæ magistros, quos sanctos patres celebrare solemus, qui magna contentione talibus vti interdixerunt Christi nomen professis. Qui specimina talium medica videre cupit, adeat ex Græcis ALEXANDRVM TRALLIANVM, ex Latinis MARCELLVM, BVRDEGALENSVM, Scribonii Largi interpolatorem: nam hic tempus & chartam talibus nugis perdere non licet. Rem sane antiquam esse certissimum est: quando autem nomen cœperit haud facile determinaueris. ARISTOPHANES, satis antiquus comicus, quippe Socratis æqualis, iam meminit annulorum istiusmodi aduersus malos dæmonas, noxiarumque bestiarum morsus & ictus valentium *Plut. vers. 884.* vbi interpres Græcus nos ad alios etiam comicos remittit, qui suo tempore momoderint Eudamum quendam, quem *Φιλόσοφον & Φαρμακοπώλην* vocat, qui istiusmodi annulos vendiderit. Ipsos annulos *τετελεσμένους, Φαρμακίτας,* itemque *Φυσικούς* appellat. Quum vero nondum pateat vtrum ipsemet artifex Eudamus eos sic appellauerit, hominesque illius temporis eo nomine illos vocauerint, an vero scholiastes verbis sui æui eos designet; res in medio relinquenda est.

§. IV.

Si tamen coniecturæ locus permittitur, credere licet talia Romano orbi demum plenis horreis inuecta fuisse Neronis principatu, de quo PLINIVS *hif. nat. Lib. xxx. cap. I.* auctor est, quod enixo studio in magica perquirenda abreptus fuerit. Circa idem tempus philosophiam aliquam abstrusam teleticam iacitantes exstiterunt, qui nescio quæ arcana a Chaldæis, Iudæis, Ægyptiis,

B

ptiis,

ptiis, quin Brachmanibus & Gymnosophistis accepta iactabant, iisque totum orbem commouebant. Quoque miracula, aut saltem cognitæ naturæ viribus superiora, peragi hîcse posse promitteretur; atque Christiani nominis hostes, tam Iudæi quam gentiles, præstigiatoribus afferentibus crederent, aut credi vellent, vera miracula a Christo seruatore & eius apostolis peracta iisdem suis artibus fuisse perpetrata: non mirum videri debet eodem tempore, quo Christiana religio propagari cœpit, rumulculos de hac arcana arte spargi cœpisse; eosdemque plures fautores inuenisse, quo maiora per Christianismi incrementum detrimenta hostibus Christiani nominis afferebantur. Possemus huius assertionis amplissimas comprobationes hic dare, si institutum nostrum illud postulare. Nemo autem talia desiderabit, qui scripta PHILOSTRATI aut EVNAPII, vel LVCIANI, legerit, illorumque temporum philosophos inde cognouerit: deinde vero patrum, qui religionem nostram defendunt, opera inspexerit.

§. V.
 Sucefferunt illa tempora Romani imperii, quo & ritus paganorum supersticiosi omnes abolebantur, & per barbarorum vndiquaque irruentium potentiam, cum imperio & publica tranquillitate, omnes fere liberales artes supprimebantur. Muhammedis affecta orientem sibi subiciebant, per occidentem Longobardi, Vandali pluresque grassabantur, atque pauculi in claustris monachorum ad bonas artes fouendas, pauculosque libros conseruandos, industriam apud nos conferebant: cum interea primi Saracenorum principes eximio studio in litteras ferrentur, præque ceteris philosophiam, medicinam

cinam & mathematicas artes excitarent. Ab his quasi nouum initium cepit, quicquid in occidente effloruit scientiarum, & præcipue medicina, quam ex Arabicis fontibus haustam Italiæ primum intulit Constantinus Africanus, qui circa exitum Sæculi XI. in Cassinensi monasterio medica quædam ex Arabicis, suppresso quidem eorum nomine, emisit; cuius causa furti a multis insequitis acriter accusatus fuit. Duodecimo sæculo Stephanus quidam, qui se philosophiæ discipulum vocat, de medicina mereri volebat integre verso ALI ABBA-SII, quem vulgo Haly Abbatem vocant, opere, quod mutilatum pro suo ediderat Constantinus: ex quo colligendum existimo iam tunc præclaros medicos honestius putasse a philosophia denominari. Primum autem effulgit lux medicinæ in regno Neapolitano, operam omnem maximumque studium conferente Friderico II. rege Neapoleos & deinde Imperatore Romano, principe qui non solum bonis litteris omnibus faucebat, verum etiam ipsemet optime illis imbutus erat. Illo itaque tempore etiam res medica optime constitui cœpit: de quo publice testantur, quæ prostant, leges & constitutiones huius imperatoris, quibus medicinam, eamque professos, in optimum ordinem cogit, pulchreque omnia constituit. Ex illis cognoscas præstantissimos medicos, quique legum latorum custodes esse deberent, vocari magistros in physica. Quid sibi velit titulus hic apud antiquiores insolens, cognoscitur ex illo elogio quo CHRISTOPH. de HONESTIS laudat NICOLAVM SALERNITANVM, quod fuerit *medicus diu exercitatus in practica & in naturali ingenio: ex quo loco illud puto manifeste cognosci medicum physici nomine in-*

signiri, qui non empiricorum more, per experimenta ad artem progressus est, sed illis disciplinis theoreticis imbutus est, quæ faciunt ut ars sit rationalis. Confer. si placet, HERM. CONRINGII *de antiquit. Academic. dissert. III.*

§. VI.

Nondum tempus est indagandi, cur medici nomen tunc minus placuerit, quod deinde commodius utique fiet. Nunc tantum addo, quod ab eo tempore nomen physici ita adhibitum fuerit ut designaret medicum eruditum, in publicis scholis per consueta examina approbatum & honoribus exornatum. Multa exempla larga manu suppeditat CAR. du FRESNE *in glossar. med. & infim. Latinit. voce Physicus*: quæ ibi videnda permitto. Ad do ex Cl. ICTI HENR. LAMPPI *dissert. de honore, privilegiis & iurib. singul. medicorum, §. VIII.* quod Sigismundus imperator *in reform. Basil. part. II. tit. XI.* de medicis loquens, eos vernaculo sermone modo *Meister Artzte*, modo *die hohen Meister* in physica, appellauerit: idemque iusserit in quavis ciuitate imperii vnum huius generis physicum, *einen Meister Artzt*, constitui: ex quo non male colligitur hinc fluxisse appellationem, quæ hodieque obtinet, ut medicos, qui publico stipendio aluntur, physicos vrbis aut prouinciæ appellemus. Eidem Cel. LAMPPIO debemus indicium bullæ Pontificis Gregorii IX, qua A. 1231. academiæ Parisiensis priuilegia confirmat, vbi physicis Artistæ iuncti sunt. Veroque simile est, quod illustri LEIBNITIO & aliis doctis viris pridem placuit, nomen Germanicum *Artzt* ex illo artista factum fuisse. Scilicet omni modo studebant medici eruditi, ut se a profana turba hominum a medicina nomen

men iniustissime trahentium, & ætium nobilissimam contemptui subiicientium, disiungerent.

§. VII

Sed nunc tempestiuum est de medici nomine dispicere, vt cognoscamus quam late illud vsu vulgari paruerit. Scilicet tam apud Græcos, quam Romanos, a longissimo tempore medicinam faciebant liberi homines & serui: prorsusque id nomen ad homines vilissima agentes, vt reuictores, barbarumque tonfores demittebatur, quin mulieres medicæ vocabantur obstetrices, comtrices, & ignobiliora etiam ministeria obeuntes. Effecit hoc opprobrium vt fere puderet honestos viros nominis, quod tam multis ex contaminatissima plebis sæce commune esset: vnde apud principes effecerunt vt archiatrix & Comitum archiatrix honorifica appellatione illi exornarentur, qui bonis literis imbuti honestiorisque ordinis essent. Sed quum omnino iam prostrato imperio Romano nec bonis literis locus, nec honos, relinqueretur, omniaque turbata essent: medicinam inuolauerunt longe plures, quam antea, & qui olim in gymnasiis vel reuictores fuerant, vel illis seruiuerant, præter ceteros id sibi licere arbitrabantur. Nam quum imperatorum edictis illud institutum athleticum tolleretur, & ecclesiæ antifites in eos, qui pertinaciores erant, seueram censuram exercerent: postea etiam seruorum pristina conditio mutaretur: factum est vt quisque eorum, qui antea sub dominorum nutu vivebant & nutriebantur, nunc libere vagaretur, victumque si non arte, tamen mendacio & iacturata pericia, sibi comparare vellet, medicinamque professorum immanis multitudo ita per omnes gentes grassaretur,

tur, vt vix erucarum & bruchorum, hortos & agros æstate depascentium, infelix copia comparari cum illis posset.

§. VIII.

Cogitandum itaque fuit a rectoribus populorum, tam suæ quam subiectæ multitudinis saluti studentibus, quo pacto obuiam iretur quotidianis stragibus, quas edunt imperiti medici; idque impetrare cupiebant excitando nobilia ingenia ad doctrinæ, per quam ad sapientum pristini æui monumenta aditus paratur, diligentiorum cultum. Vt vero & honores ac immunitates illos sic exultos ornarent & in aliis diligentiam accenderent; simul vero vt populus nosceret quibus suam salutem tutius crederet; illis honorificum nomen, quo a vulgaribus, medicinæ exercitium sibi arripiantibus, homuncionibus distinguerentur, adiunctum est. Denotat itaque physicus noua hac notione virum doctum, qui se sanitati hominum rectis consiliis tuendæ, amissa autem restituendæ idoneum reddidit longo studio cognoscendis causis, quæ secundam valetudinem faciunt & conferuant, quæque aduersam inducunt & continent, impenso, viresque remediorum omnis generis naturales recte perferutatus est, adhibendique modos a peritis multumque expertis magistris accepit. Quibus addendum est, quod operam suam non nisi morbo aliquo interno, cuius causa in occulto est, proprie addicat: chirurgicos autem casus, vbi causa plerumque in oculis incurrit, sub sua directione tractandos chirurgis permittat: itemque, quod medicamentorum confectionem & præparationem pharmacopœo permittat, qui, cum officina sua & administris eius, inspectioni physici per antiquas & nouas leges commendatus est.

§. IX.

Annexum silensium & mor. §. IX. p. andinomab & an-
 Apparet ex dictis in quo conueniat nostri æui phy-
 sicus cum prisco medico, & in quo diuersus inueniatur.
 Scilicet prisce etiam, quotquot eorum rationales erant,
 requirebant cognitionem proximarum causarum natu-
 ralium, ad conseruationem vel destructionem bonæ va-
 letudinis facientium, & ad reddendam eandem valen-
 tiam. Sed vetusti illi medici etiam chirurgicam par-
 tem sibi vindicabant, eandemque per se exercebant:
 & quisquis eorum volebat medicamenta sibi parare,
 nulla re, nullaue lege, quæ vllibi indicata sit, prohibe-
 bantur. Quod nostri sæculi moribus, inde ab illo ini-
 tio quo physici medici cœperunt, aliter comparatum
 est. Nam prospiciendum erat vt tanta multitudo me-
 dicinam prostantium in ordinem ita cogeretur, vt plū-
 ribus, vnde victum pararent, suppeteret. Quumque
 primæ academiæ ad clericorum ordinem adiungerentur,
 his autem non conuenire iudicaretur, vt sanguine hu-
 mano manus cruentarent: videtur etiam hæc ratio va-
 luisse ad chirurgiæ exercitium a medico physico adi-
 mendum: saltem prætextui suffecit, cur ita res con-
 stitueretur, cuius aliæ insuper causæ plures esse potue-
 runt.

§. X.

Vidimus in quo diuersus sit physicus medicus no-
 stri sæculi, & aliquot prægressorum, a medico vetusto.
 Equum nunc fuerit vt consideremus in quo distet a
 physico prisco. Is vniuersum hoc contemplabatur, suæ-
 que speculationis & disputationis obiectum faciebat.
 Quærebat de deo, quem fere animam mundi existima-
 bat, de cælo, de stellis tam fixis quam inerrantibus, de
 diis

diis & dæmonibus, qui hominem & animalia finxerint, de materia ex qua omnia facta sint; de diuersa temperie elementorum, quæ per omnia, quæ producta, ac vel animata vel inanimata sunt, ita regnant, vt, speculatio hæc fere absoluat omnem, quam nobis de his tradiderunt, doctrinam. Talem vetustos physicos occupasse curam, vt vniuersam, quam late patet, rerum naturam indagarent & venarentur, non coniectura dicimus, sed ex ipsis, quæ ad nostra tempora peruenerunt, monumentis cognoscimus. Superfunt autem **OCELLI LV-CANI** scriptum *de vniuerso* & **TIMAEI LOGRI** *de anima mundi*; quod aliquanto amplius deductum & enarratum **PLATONIS** etiam studio legimus. Eorum vero, quæ tempora nobis eripuerunt, non dissimilem fuisse faciem, satis colligimus ex illis fragmentis, quæ nobis haud vani, sed diligentissimi homines conseruauerunt. Ergo isti antiqui suæ professionis tam amplos posuerunt limites, vt ipsi fines non potuerint indicare & assequi: physicus medicus hominem solum ad se pertinere existimat, ex ceteris autem ea tantum quærit, quæ hominis vitam & sanitatem vlllo modo afficiunt, neque tamen amplius, quam quantum afficiunt. Est itaque verus *περί ἁνθρωπίνων φιλίσοφῶν*, quales Indorum medicos quondam laudauit **STRABO** *Geogr. libr. XV.*

§. XI.

Atque hos fines primum inter philosophos & medicos posuit magnus **HIPPOCRATES**, in insula *Cos* genitus, vir arte & facundia insignis, qui primus a philosophia medicinam separauit. Is vbi mature considerauerat quæcunque physici ad suum vsque æuum de medicina & hominis natura scripssissent, non magis ea ad medi-

medicum, quam ad pictorem pertinere profitebatur, nihilque in medica schola quærendum de natura sciscibat, quam quod ad hominis naturam pertineret, eamque afficeret. Quumque de eo artifex, hominem continuo tractans, vnice optimeque iudicare possit: indignum rebatur si quis ad medicinam instituendus hanc scientiam a sophista, qui non possit hæc callere, vellet repetere. Quin tanta erat viri ingenuitas, vt in principio libri *de natura hominis*, qui sine vlllo dubio genuinus ipsius fœtus est, aperte profiteatur, cum, qui de natura humana supra, quam ad medicam facultatem pertinet, differentes audire cupiat, nihil hic, quod suo desiderio accommodatum sit, esse inuenturum. Se enim nihil esse de elementis disputaturum, eorumque crassidiversa, sed talia philosophis velle permittere, quantum libeat disputanda. Ita vero a physiologia philosophica disiungens medicam, non voluit dissuadere medico curam & indagacionem effectuum, quos calor, frigus, humidum, siccumue in corpus humanum edant. Apertissime iniuriam optimo seni faceret, qui id ipsi imputare vellet; quum satis superque testatum sit, quantum his tribuerit, per varios in aphorismorum collectione exhibitos textus, quibus morbi temporum anni frequentiores, itemque a ventis excitati, enarrantur: totusque liber *de aere, locis & aquis*, certe aureus, abunde comprobet, quantum Hippocrates causis naturalibus in corpus humanum necessario agentibus, tribuerit.

§. XII.

Non est huius loci multa dicere de medicorum, qui post Hippocratem venerunt, sensu & persuasione de illa vtilitate, quam causarum naturalium inquisitio af-

C

fert.

fert. Notum est aliquos, qui empirici dicti sunt, abie-
cisse omnem hanc causarum, tam in statu sano, quam
morboſo, indagatiōem: alios autem Hippocrati, alios
Epicuri placitis adhæſiſſe, nec vno modo circa cauſa-
rum naturalium perſcrutatiōem verſatos eſſe. De GA-
LENO, erudito proſecto medico, certum eſt, quod Hip-
pocraticam rationem indagandi naturales cauſas ſequu-
tus fuerit, ſcilicet vt non a priori, vt loqui in ſcholis
ſolemus, ex aſſumptis certis principiis, in cauſas inquiramus,
ſed analytica methoſo progrediamur, obſerua-
tiſque iis, quæ fiunt, per gradus ad cauſa inuentiōem
enitamur. Nullibi clarius de hac re ſuam exprimit ſen-
tentiā, quam *de criſibus lib. III.* vbi diſtinctionem inter
medicum & phyſicum, qui ad vltimas cauſas enitur,
clare attingit, ſuadetque vt illi, qui criſium cauſas non
omnino claras ſe intueri cognoſcunt, id ſaltem caueant,
ne obſeruare, quod fit, negligant, aut rem totam in du-
bium reuocare audeant. Et quamquam idem, vbi ad-
uerſus empiricos & methodicos ſui ſæculi diſputat, latis
ſæpe contendit medicum agendi rationes demonſtrati-
uo ordine debere proponere, & in numero habere:
eaſdem tamen nec alias intelligit, quam magiſter Hip-
pocrates, ſcilicet per obſeruatiōem eorum, quod in
corpore vnum quodque præſtat, collectas, minime au-
tem ex vllius a priori oracula pendentis philoſophi pla-
citis petitas.

§. XIII.

Atque intra hæc ſubſtitit medicorum antiquiſſimo-
rum, qui ſe ob cauſarum naturalium requiſitiōem ra-
tionales vocauerunt, profeſſio: niſi forte longius pro-
greſſos Arabicæ ſcholæ magiſtros fatendum fuerit, quip-
pe

pe qui miras subtilitates de cuiusvis visceris, cuiusvis esculenti, potulenti, medicamento siue qualitatibus, earumque gradibus & graduum gradibus, commenti sunt, indeque a priori demonstrationes facere & curationes præscribere anxi fuerunt: in quo genere præter ceteros excellere voluit IACOBVS ALKINDVS, quem ob hæc cuiusvis araneæ fila superantem λεπτολογίαν sublimissimis ingeniis annumeravit Hieronymus Cardanus, vir ultra id, quod vitæ conducit, & fructum humano generi affert, sapiendi cupidus: quem paucos suo tempore assecras inuenisse, hodieque desertum esse, nemini mirum videbitur, qui penitius illum inspexerit.

§. XIV.

Hactenus exspatiari in superiorum temporum historia visum fuit: nunc omnem operam eo conferemus, vt medici physici, id est eius, quem summorum imperantium per omnem Christianum orbem leges & statuta in suis scholis, vt loquimur, privilegiatis formandum & honoribus exornandum præscribunt, vrbibusque & prouinciis, tamquam ciuium salutis custodem dandum præcipiunt, iustam ideam formemus, omnesque eius partes consideremus. Est autem; si breui oratione finientus est, persona honorata, publicum testimonium ab iis, quorum fidei tantam rem commiserunt summi imperantes, consequuta, quod per omnes artis salutaris partes ita se exercuerit, vt ipsi vita & sanitas hominum conseruanda & recuperanda tuto permitti possit; quæque magistratui, in rebus ad vitam & sanitatem pertinentibus, sententiam eius requirenti certum respondere possit, quod sequatur, & pro eo in causis, quæ sæpe

summi momenti sunt, decidendis statuat, quod ad controuersias finiendas sit iustissimum.

§. XV.

Quando personam honoratam dicimus, proxime respicimus ad illos honores, quos, tribuente & per braueutam legitime constitutum conferente ordine seu collegio priuilegiato, accipiunt illi, qui per examina semel iterumque instituta, editaque eruditionis specimina accipiunt legitime promoti, & nomen ac dignitatem doctoris medicinæ consequuti sunt: quibus solis per leges licet artis opera exercere, & requirenti iudici respondere. Atque hæc collatio honorum & priuilegiorum facit medicum physicum, non autem uocatio ad id munus in quadam vrbe aut prouincia obeundum; quæ non efficit amplius, quam ut sit physicus illius vrbis aut prouinciæ, a qua salario accepto obligatur ut se, posthabitis aliunde oblatiis aut sperandis emolumentis, præsentem semper ac promptum cuius opera eius indigenti præstet. Sunt ciuitates, ubi omnes, qui collegio medico adscripti sunt, satis sæpe numerofo, utuntur ex quo physici nomine: alibi uideas inter complures medicos vnum tantum, qui salario fruitur, physici nomine gaudere: quod tamen non efficit, ut ceteri inferiores sint, quoad priuilegia ordini competentia: quamquam ille vnus sollennibus litteris uocatus, ad labores pro vrbe vel prouincia suscipiendos, & quando a magistratu sententia requiritur, ad respondendum, omni posthabito alio emolumento, vel inuidia aut metuendo odio, obligatus est, quum ceteris non ita obligatis facilius sit excusatio, quando subterfugere aliquam molestiam, aliquodue probabile periculum uelint.

§. XVI.

§. XVI.

Isti vero medico physico, qui a ciuitate vel prouincia conductus est, satis graue incumbit onus, cui cum laude sustinendo non parua vires, nec exigua industria debent suppetere. Præter enim commune officium cuiusuis medici, vt suam opem implorantium salutem omnibus viribus succurrat & prospiciat, ipsi incumbit inuigilare morbis gliscentibus pestilentialibus, aliisque malignis & contagione aliqua facile ad plures serpentibus, vt mature magistratum moneat, isque prouideat auertendo, quantum fieri potest, aut minuendo periculo. Porro ipsi demandatum est vt ex ipsa auctoritate sui muneris, adhibito, quoties opus est & leges requirunt, magistratus subsidio, bene obseruet quid agant chirurgi & pharmacopola, quam recte officio fungantur obstetrices, quid moliantur qui se rei medicæ ingerunt, vel ægrotis curationem promittendo, vel operationes instituendo, vel medicinas nescio quantarum virium ebuccinantes aut clanculum disseminantes: de quibus omnibus, si quid obseruent, quod rei publicæ periculum minetur, aut legibus bonis contrarium sit, ad magistratum, aut, vt regiae constitutiones in terris hisce postulant & præscribunt, ad collegium medicum supremum referre debent, vt legibus sua auctoritas, bono ordini suæ rationes, ciuium salutem suam integritas & securitas consistat. Sed de his singulatim plura hic adiicere non licet, quoniam in bene constitutis urbibus & prouinciis hæc leges publicis edictis propositis ad omnium notitiam perductæ sunt.

§. XVII.

Insuper accedit graue munus, multamque peritiam & cir-

& circumspeditionem postulans, vt, quoties magistratu postulante requiritur ad sententiam fundamentis artis medicæ congruentem expromendam, virum se præstet, & neque exaggerando paruam læsionem, neque magnæ grauitatem dissimulando aut præteruidendo, efficiat, vt ille secus, quam res postulabat, decernat. Id quum in prima renunciatione de vulneratorum statu maxime sit attendendum, tum vero frequentissimum est requiri, si quando homines aut ex vulnere accepto moriuntur, aut ita decedunt, vt magna sit & iusta suspicio de veneno siue malitiose dato, siue per aliquem errorem accepto. Quam multum hic situm sit in accurata descriptione vulneris, læsarumque partium iusta denominatione; & vbi de veneno quæritur, in eiusdem vera ostensione, atque ab eo ortarum læsionum fideli descriptione, quotidianis in foro exemplis cognoscitur. Vbi enim qui talibus accurate inspiciendis & examinandis præfuerunt, non adhibuerunt iustam industriam, difficile redditur iudicium istis, qui de periculo accurate æstimando, euentusque vera causa determinanda, consuluntur: vnde sæpe fit, vt mancã aut manifeste ineptam istiusmodi renunciationem notare, atque propter illam suspendere iudicium cogantur. Facile cogitari potest, quam hoc non sit honorificum illi, a quo profecta fuit illa relatio: & quod iudex in re dubia non possit non admodum hærare, & non numquam crimina magni momenti, quoniam non satis liquida suppetit probatio, minus, quam mereri eorum grauitas videbatur, punita dimittere cogatur. Aliquibus magno constitit accusauisse morbos pestilentes, quorum causa frustra fuere constituta, quæ in vero eiusmodi malo necessitas requirit: quum

quum hic euentus mox docuerit, frustraneum fuisse metum, aut non tantum fuisse malum, cuius causa opus fuisset commercium cum vicinis tollere, & totam regionem metu perturbare.

§. XVIII.

Sed non hæc sola sunt, in quibus physico prouidendum est, ne quid res publica detrimenti capiat, quando non satis curat recte agi in omnibus, quæ constituta sunt vt singulis indigentibus medicinæ præsidio succuratur. Enarranda sunt plura, quæ ab ipso desiderantur. Debet, vbi morbus occurrit, qui heroicis curationum generibus indiget, ferrumque & ignem requirit, chirurgum ad operationem vocatum dirigere, debet locum signare vbi incidendum sit, & sectionis ipsius modum, longitudinem, profunditatem indicare & præscribere. Propterea aduocatur, vt, si quid insperatum aut dubium emergat, possit consiliis ipsum moderari, & temerarios ausus inhibere: impedire etiam ne ad extrema præsidia perueniatur, vbi mitioribus res perfici potest, & ne extirpetur, quod conseruari & in integrum restitui possit. Ab eodem requiritur vt merces circumforaneorum, quos a nundinis prohibere haud semper licet, examinet & prouideat, ne quid noxium aut ancipiti periculo necessario subiectum credulæ plebi obtendant: & si quis ab eorum usu læsus sit, indicare quid noxium effectum ediderit, sitque medicamento malo cum iusta ratione tribuendus ille, an imperitæ applicationi, aut alicui accidentali causæ. Taceo plura grauissimi momenti, vt sunt sane non infrequentia & nostra memoria facta; vt vina mangonii detestabilis per lithargyrium suspecta explorare, & cum certitudine osten-

stendere possit : vt homines morbum simulantes detegat & dissimulantes aut ipsos nescientes, se autem diuinitus agitari siue credentes siue fingentes, deprehendat; vt scaturigines nouas aquarum, quæ loteriæ sperantur & prædicantur, ad iustum examen reuocare norit, ne vel aliquid publico profuturum negligatur, vel vana spe insentur homines, & pro salute morbum, aut, quod fere leuissimum, spei frustrationem reportent; tandem etiam vt quoties insolitum quid sese offert, quod pro ostento arripitur, causam veram possit indagare, neque errare ciuitatem patiatur.

§. XIX.

Forte nemo erit, qui dubitare audeat hæc talia a medico physico quouis, sed inprimis ab illo, qui ad vrbis aut prouinciæ salutem custodiendam vocatus & constitutus est, requiri & exspectari. Facile etiam apparet esse horum aliqua, de quibus stante quasi pede respondere & consulere debeat, quum res moram non patiatur, planeque postulet vt ex arena capiatur consilium. Ex quo vnusquisque intelligit, quam graue sit munus physici, quamque multa in eo requirenda sint, qui isti sit admouendus; neque minus patere debet quantum causæ sit illis, qui cupiunt titulum medici physici ita gerere, ne ordini dedecus asserant, elaborare, vt per omnes doctrinæ medicæ partes non festinanter currant, aut eas, velut canis eNilo bibens degustent & aufugiant: sed quamdiu in academiis, tamquam bonarum artium locupletum mercatu, versatur, omni & plane enixo studio elaboret ne quicquam eorum, quibus opus futurum est, negligat; illas autem egressus caueat, ne in se quadret quod grauissime quondam questus est celeberrimus Lipsiensium
medi-

medicus D. D. BOHNIUS de offic. med. dupl. p. 7.
 Est vituperanda practicum plerorumque desidia dicam an arrogantia,
 qui vix doctores sub & obreptitiae proclamati & academiam exenutes,
 cum hac studia omnimode deserunt, nec, nisi in casibus difficilioribus
 forsitan, si diis placet, auctores euoluunt, sibi sufficere rati aduersaria
 nonnulla lacera & inarticulata, aure & calamo satis fugitino ex ore
 cuiusdam doctoris excepta, aut nullo hoc viso vel audito, a commi-
 litone descripta, utraque valde cruda.

§. XX.

Sequitur ut visis a medico physico requirendis, nunc
 consideremus quæ nam sint illa, in quibus se versare a
 primo initio, in quibus desudare iam aliquantum pro-
 uectus, & a quibus non deficere senex & diu in officio
 constitutus debeat, ut omnibus muneris & nominis sui
 partibus satisfacere possit. Supponimus merito bonis
 litteris satis imbutum ad sacra Hygeæ tractanda accede-
 re, & philosophiæ initiatum esse. Prima nunc esse cu-
 ra debet ut ad naturæ vniuersæ adyta introducatur per
 physicæ disciplinæ magistros, tam illos, qui per experi-
 menta sensus excitant & edocent, quam qui seuerius
 per præcepta & theoremata erudiunt, sicque vim experi-
 mentorum, indeque capiendum fructum, explicant.
 Quum latissime hæc disciplina pateat, istas præcipue
 partes studio maiori excolat, quæ de aere, aqua, & deque
 calore & frigore agunt: quum hæc tam corpus nostrum
 omni tempore attingant & subeant, quam illa, quibus
 ad sustentationem eius quotidie opus habemus, diuer-
 so modo alterare & mutare soleant. Et cum philoso-
 phi talium optime constitutorum proprietates fere tradant,
 iuuabit iam tunc inspicere medicos, qui corrump-
 torum etiam & vitio laborantium talium rationes ha-
 bent.

D

bent.

bent. Nescio an quisquam copiosius, & in illa tamen copia magis perspicue hæc complexus sit illustri quondam & meritissimo LANCISIO, cuius liber *de noxiis paludum effluuiis* tironi, physices principiis imbuto, non obfcurus esse potest, & a fene etiam cum magno fructu identidem euoluetur. Sed illam partem specialissimam, quæ agit de fontibus mineralibus, tam calidis quam frigidis, quos foterios appellare solemus, accipere debet a medicis: quos inter nemo copiosius & solidius de hac parte egit illustri HOFFMANNO, a quo non solum illa, quæ ad naturam eorum pertinent, & ad explorandi ingredientia & contenta eorum modos multiplices, accipiet, verum etiam vtendi illis optimos modos & cautelas, ex multiplici ad ipsos fontes vsu & experientia comparatas.

§. XXI.

His satis excultus a macrocosmo ad hominem, microcosmum, tamquam medici physici obiectum, transeat duce anatomico, quo magistro ita sedulo omnia vel minima consideret, vt nullus sit in corpore tam abditus recessus, per quem non studiosè reptauerit. Huius exercitii, diu longeque continuandi, præclarissimum fructum præter ceteros eximio studio commendauit medicorum nostri æui clarissimum illud sidus illustris FRID. HOFFMANNVS, patronus & promotor meus perpetua obseruantia colendus, *medic. systematic. tom. I. p. II. §. 15.* his verbis: *nemo exquisitam veræ theoriæ medicæ cognitionem sibi vendicare potest, nisi corporis humani, ratione structuræ, exactam & intimam habeat notitiam.* Cumque plura de hoc differuisset, deinde non grauaturn docere quidnam potissimum ex hac disciplina medicum iuuet: *quia medicus ex-*
ternis

ternis partium virtus sapius manum adhibere debet, utique necesse est, ut, si id cum ratione peragere velit; omnium partium, præsertim nervorum, vasorum, muscutorum, tendinum situs, connexionem, usum atque consensum, tamquam ungues suos, pernoscat.

§. XXII.

Cur ante anatomicæ disciplinæ tractationem physicæ doctrinæ operam nauare iuuet, idem celeberrimus HOFFMANNVS rationem sapienter reddit c. l. pag. 14. sch. exquisitior rerum naturæ cognitio est quoque clavis anatomie, vipote physicæ scientie adminiculo ea, quæ sensu cognoscuntur in corpore abdita, explicantur & usus fabricæ partium corporis inuestigantur recteque recluditur. Ex quo apparet physiologiam medicam, id est corporis humani philosophiam, ab his principiis repetendam esse: & ex iisdem deduci debere quicquid in doctrina de corpore integro & sano conseruando, quæ hygieine dicitur, debet præcipi: præsertim si ita intelligatur physicam niti debere experimentis, quæ inter alia etiam ex chemica doctrina repetuntur, quæ rerum, quibus ad corporis conseruationem perpetuo utimur, principia ostendunt. Atque his mature se tradere debet, qui cupit medicus physicus euadere: ita tamen vt medicinarum, quæ simplices vocantur, notitiam, quippe breui tempore, ob multitudinem suam, non facile comparandam, mature incipiat quærere, atque principia singularum accurate indagare. Amplius est hic campus, quem emensurus a multis, qui historiam naturalem specialius tradunt, suppetias quærere debet, atque tam botanicæ rei auctores consulere, quam Zoologos & rerum subterranearum scriptores patienter euoluere. Et vt omnia oculis suis vsurpare, manibusque contrectare possit, iuuabit amicitiam quærere tam

pharmacopolarum, quam mercatorum a quibus ista merx diuenditur, vt ad inspiciendam illam suppellestem per otium admittatur. Ita fiet vt non facile falli possit ab iis, qui improbam mercem obrudunt, &, vt loqui solemus, quid pro quo substituunt.

§. XXIII.

Quoniam hæc pars late patet, & subinde bona fide erratur, non vniquam potest nimia esse, quæ veris genuinarum mercium characteribus noscendis impenditur cura. Multis certe locis pro cyclamino in theculis officinarum reconduntur radices heliotropii tuberosi, ex quibus ad vnguentum, quod vocant de arthanita, acceptis non potest consequi quod expectatur. Pro cicuta vera, non vbiq; certe obuia, videas assumi sæpe quod cicutæ simile est, sed viribus impar, plantæ genus. Pro elleboro aconiticum, alibi astrantiam nigram, rursusque alibi damafonii radices fuisse substitutas multum conqueruntur. Quorum fere errorum fons est & origo immensa homonymorum nominum in vernaculo sermone copia, quibus efficitur vt rhizotomi nostrates, mercenarium & indoctrum genus hominum, adferat quæ isto nomine vernaculo insigniri audiuit: quos rectiora edocere & corrigere debet medicus physicus, botanicæ ad certiora fundamenta reuocata probe gnarus, dum essentialia characteres ex flore & fructificandi ratione petunt, minime autem fidunt ambiguis istis descriptionibus, quæ a magnitudine, foliorum figura, aliisque accidentalibus petuntur.

§. XXIV.

Dum huic materiæ studio incumbit, non debet circumscribere industriam suam ficto quodam selectus a se in praxi

praxi sua olim habendi amore & desiderio. Meminerit, sibi olim incumbere, vt non solum sciat quid ipse facere velit, sed vt iudicare de aliorum etiam, alia edoctorum aliaque sequentium, factis debeat; quod euitare non possit vt in consultationem cum aliis veniat, quos cogere non potest vt eadem, quæ ipse, vnice probent. Cogitet fieri posse vt sibi pharmacopolii inspectio & visitatio committatur, & quod eiusmodi officina sit publica, plurimum vsibus accommodata, vbi non reformandi ius habet, sed officium inquirendi quam recte omnia ad normam illam, quæ ab antiquo præscripta est, peragantur. Quin singulari & præcipua quodam studio debet nosse omnia venena, quibus numquam, si honestus est, vsurum se ipsum certo nouit. Nam ob casus subitos, quibus breuis & fugax occasio est seruandi eos, qui acciperunt talia, nosse ante omnia in viuis & ad huc spirantibus debet ad quam classẽ venenorum pertineat id, quod assumtum est, vt cito adferantur idonea præsidia. In demortuis autem tanto certius deprehendet & indicabit mortis celeris & violentæ causam, eamque omnibus comprobabit, si symptomatum ab ea excitatorum recensio prægressorum medicorum obseruationibus pridem factis bene conueniat.

§. XXV.

Quando his omnibus bene præparatus est, ad pathologiam, ex vera morborum historia concinnatam, accedere debet, eique non breue tempus tribuere; quum ab hac cognitione causarum morbificarum curandi veræ rationes pendeant, inque hac bene versatus is demum sit, qui medicinæ rationalis verum decus aduersus empiricam plebem tueri valet. Neque exigua industria

opus est, ut signa, quibus morbi dignoscuntur, & præcipue illa, quibus hæc vel illa causa morbi certo cognoscitur, vel cum probabilitate conicitur, plene innotescant. Sæpissime enim id accidit ut imperiti signorum non recte cognitum morbum male tractent, ægrotantemque pessudent, quos omnium pulcherrime & efficacissime coarguit medicus physicus, si, errore eorum ostenso, ab ipso rationalis curationis bono effectu comprobetur. Nolo multis adsertum meum confirmare, sed pro me allegare iuvat illustri HOFFMANNI grauissimum testimonium ex *med. systemat. tom. III. pag. 29. utique maxime necessarium est scire & attendere specialiores characteristicas morborum notas. Si quid enim est, quod reddit medicum fama celebrem & quasi *ἰσόθεον*, profecto est illa doctrina, qua ipse instructus ad firmum & indubitatum de genuina indole ac certo euentu morbi proferendi iudicium redditur longe capacissimus. Contra vero nihil perinde existimationi medicorum detrahit, quam si hæc in parte turpiter impingant, & fallacem in primis circa morbi cuiusdam processum atque exitum interponant sententiam: quandoquidem si de iis, quorum veritatem dies futurus demonstrare debet, alienum quis fouet concepium, error ipsius facile sit evidens ac manifestus.*

§. XXVI.

Per tot quasi præexercitamenta præparatus fit tandem idoneus clinicæ praxi addiscendæ, quæ sub manu ductione periti magistri non erit difficillima. Nam vere ille, qui morbum recte nouit, eiusque causam peruidit, quid agendum sit facile inuenit, & ex triplici præfidiorum fonte, dietetico, pharmaceutico & chirurgico abunde multa accipere potest, quæ indicationibus exsequendis sint idonea. Illud tantum a perito & exercitato

citato accepisse oportet, quænam sint iusta agendi & mouendi, quæue quiescendi tempora: quæque remedia, quo ordine, quæue dosi offerre deceat: quod quum ex libris non nisi tarde, & multo tamen hallucinandi periculo, addiscatur; felix omnino erit dicendus, cui contigerit sæpe multumque attendere ad ea, quæ iam exercitati faciunt, notareque euentus, qui inde consequuntur. Superest tamen illi, qui omnes partes medici physici explere cupit, & locum physici ciuitatis cum laude obtinere, vt præter clinicæ præceos plenam peritiam, in chirurgica etiam exercitatus sit, & in re obstetricia tantum sciat, vt in casibus grauioribus efficaci auxilio & consilio possit succurrere. Sunt quidem nostro æuo, qui adeo ipsas operationes manuales, tam chirurgicas quam obstetricias, a medico postulant: quoniam clari viri vtrisque per se exercendis famam magnam consequuti sunt. Quorum quidem gloriæ applaudo, peritiamque laudibus prosequor: sed ita tamen mentem induco meam, consultius esse medico physico si rarius eo deueniat, aut quando adsunt idonei, quos dirigat & consilio iuuet, prorsus abstineat. Quod si vero locus & tempus postulet, vt manum ipsemet admoueat, melius puto a moribus patrum recedere, quam ægrotum periclitantem sine ope relinquere.

§. XXVII.

Apparet ex dictis quam minime leue sit & adspersabile, quod a physico medico quouis requiritur, in eo autem, qui se patitur ad munus physici ciuitatis aut prouinciæ adstringi, plane magno onere grauatum, quum ceteris fere liceat in grauiori casu desistere & excusatione aliqua uti: hic autem nihil subterfugere possit, quantumuis

tumuis sit difficile & periculo oblectum. In talibus quidem vir honestus facile se sustentat conscientia studii, quod res postulauit, sedulo nauati, cetera autem deo commendat. Vt autem hunc propitium & omnium, quæ conari debet, adiutorem habeat, verâ in deum pietate, piisque precibus impetrare studet. Pulcherrima sunt quæ in hanc rem scripsit medicus & theologus insignis CASPAR BARTHOLINVS in *consil. de studio medico*, ex quo non possum, quin pauca transcribam: *omnis, inquit, creatura ingemiscit, refractaria homini, quando huius vanitati subiecta esse cogitur, ideoque liberari exoptat, neque homini seruire. Quod si ita est, ut reuera ita esse spiritus dei inculcauit, qua felicitate inuitis canibus aliquis venabitur? qua felicitate impius studium aliquod vel meditando tractabit, vel operando exercebit? Videntur sibi quidam sine pietatis studio medicinam, more ethnicorum & Iudeorum, forte velle & posse facere. Ceterum aut ad tempus dumtaxat durat felicitas, vitiorum amore omnia in mente & manu coinquinante, aut euigilans conscientia melancholiam incurabilem progenerans, perturbat omnia: aut eadem mentem huius morbi liberam, inquietam anxiamque in dubiis percurandis, aut male percuratis reddit casibus. Plura sane aurea apud ipsum auctorem legantur, digna utique, quæ vnusquisque ad animum profunde admittat, & perpetuo exercere numquam cesset.*

§. XXVIII.

Quum vero fieri non possit vt tot tantarumque rerum varietatem homo quisquam, etiamsi diligentissimus fuerit & admirabili ingenio, diuinaque memoria præditus, breui paucorum annorum spatio animo imprimat & quantum satis est complectatur: opus est vt physicus medicus, vbi academias egressus est, maxime perficiat

ciat ædificium, cuius ibi fundamenta iecit, versando cum viris doctis, a quibus proficere possit, & assidue legendo optimos medicinæ auctores, præcipue autem illos, a quibus in practica medicinæ parte tam præceptis quam exemplis augeatur. Tales potissimum sunt qui rerum a se visarum & peractarum historias fideliter consignauerunt, qualesque tam de clinica, quam chirurgica & obstetricia praxi non paucos produisse vidimus, quibus aliqua emendantur a veteribus non optime tradita, nec pauca ab ipsis prætermissa suppletur. Hi sunt, quibus legendis animus continuo palci debet, & ad artis plenioris scientiam instrui. Neque minus assidue terendi sunt illi auctores, qui forentes casus, & responsa ad illos scripta, publicæ luci sistunt.

§. XXIX.

Atque hæc sunt, quæ in quouis, qui medici physici nomine vult dignus haberi, præcipue autem in eo, qui medici vrbis aut provincię cuiusdam ordinarii, seu, quod idem est, physici dignitatem & munus suscipere & cum laude sustinere cupit, necessario adesse debent; & talia sunt, vt male munita censerı debeat ciuitas, quæ physicum nacta est, in quo non sunt hæc omnia rite coniuncta & vnita. Neque enim iustus exercitus ex folis peditibus, aut equitibus, aut tormentariis solis componitur, sed, si omnibus, quæ in bello accidunt, sufficere debet, & hos habere debet, & aliquos leuis armaturæ, qui celeribus incurſionibus inferuiant, & grauis armaturæ militibus præcurrant, aut terga vertentem inſequantur hostem; quin neque lixis & calonibus carere solet aut potest: qui tamen omnes, si ad vnius imperatoris autum suum quisque agunt,

E

agunt,

agunt, ad victoriam aliquid conferunt. ¶ Pari ratione in medicina quædam sunt partes principales quidem, sed nihil efficiunt, si illis subleruientes claudicent & officium non faciant. Valde autem magnus committeretur error, si quis in parte quadam ministeriali, vt anatomicæ, botanicæ, chemiæ versatissimum, aut in chirurgia etiam & arte obstetriciæ valde peritum, ceteris autem leuiter tinctum vel plane destitutum, custodiendæ ciuitatis aut prouinciæ saluti præficiendum censeret. Magis etiam aberraretur, si quis virum per multas terras itineribus institutis, & de multorum simplicium in natali solo visorum natura differere valentem, aut metallicarum rerum præ ceteris peritum, aut pharmaceuticæ soli innutritum, ceterarum autem partium, quæ maximi momenti sunt, expertem, tanto officio admoendum existimaret. Sed quoniam de hoc plura grauitèr differuit illustris HOFFMANNVS in elegantissimo scripto, *de differentia medici & practici medicinae*, ferius mihi paratis libenter vtar, hicque faciam commentandi

F I N E M.

NOBILISSIMO ET EXIMIE DOCTO
DOM. CANDIDATO

S. P. D.

FRIDERICVS HOFFMANNVS

ORDINIS MEDICI OMNIVMQVE IN REGIA FRIDERICIANA PROFES-
SORVM SENIOR.

Sæpe miratus sum inclyte patriæ tuæ Silesiæ
prorsus singularem in proferendis ingeniis
ad omne litterarum & artium genus aptissi-
mis, fertilitatem. Nulla omnino pars est
eruditionis, de qua non pulchre præclareque meriti
sint Silesiæ: florentque hodie in pluribus aulis, urbi-
bus & academiis, qui & ipsi rem litterarum publicam
illustrant, & magnum ac illustre nomen in ea conse-
quuti sunt. Quum facile & proclive esset plures no-
minibus suis indicare, tamen quia vix futurus est le-
ctor, cui non illico succurrere debeant; paucorum tan-
tum reminiscar, quos medicorum ordo nobilissimos suo
tempore veneratus est, omnis autem posteritas, nisi
ingrata futura est, celebrare debet. Antiquiores sunt
LANGII, CRATONES, WIRTHII, SCHOLZII,
SEBIZII, SCHWENCKFELTI, HOFFMANNI,
SENNERTI, qui Augustissimorum Imperatorum & re-
gum, ut & Principum Electorum archiatri, aut cla-

ri professores in nobilissimis academiis fuerunt, aut
memoriam perpetuam doctis & utilissimis scriptis con-
sequuti sunt. Propiori aeo Silesii in ornanda Acade-
mia Naturæ curiosorum fere primas partes tenent,
vt in amplissimis illis ac utilissimis commentariis
SACHSIOS, AMMANNOS, MAJORES, VOLL-
GNADIOS, JÆNISIOS, REISELIOS, HELVI-
GIOS, GRASSIOS, CLAVNIGIOS, KANOLDOS,
KVLMOs, PAVLOS, aliosque præclaros viros fre-
quenter legamus: ne nunc dicam de ipsis obseruatio-
nibus a medicis Vratislaviensibus editis, & de illis,
qui singularibus scriptis inclarauerunt. De TE au-
tem, mihi Candidate, prorsus auguror, fore vt in
TE Silesiorum gloria medica minime obsolescat. Non-
festinanter per medicorum scholas cucurrissi, sed sa-
tis multos annos auscultandis celeberrimis viris, qui
Lipsiæ & Vitembergæ docent, tribuisti. Missus ad
me & honorificis litteris a Perillustri Domino, L. B.
de KNOBELSDORF commendatus, non solum pe-
ritiam in arte salutari satis probasti, verum etiam
morum elegantia & probitate insigni tam mihi, quam
vniuerso nostro ordini ita satisfacisti, vt TE inter
dignissimos Candidatos censeamus, atque de TE pla-
ne confidamus, fore vt medici physici virtutes &
præstantiam, quam in dissertatione inaugurali pul-
chre descripsisti, omnes in TE agniture & amore ac
bonore prosequuturi sint. DEVM precor vt labo-
ribus

ribus tuis medicis adsit, felicissimosque iis successus
tribuat, quibus perillustrium patronorum spei, at-
que summe reuerendi parentis tui voto abundantissi-
me satisfacias. Vale a. d. XXIV. Julii

M D C C XXXVIII.

NOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRÆSES,

Qum mihi non solum peritiam tuam in arte
salutari cognoscere licuerit tunc, cum ex le-
gum præscripto ordini medico TE exploran-
dum exhiberes, atque utrumque illud examen cum
laude sustineres; verum etiam penitus tam inge-
nium tuum, quam singularem probitatem cum eximia
modestia & morum elegantia coniunctam, inspexerim
illo tempore, quo TE adium mearum incolam & con-
uictorem exoptatissimum habui: facere non possum ut
hunc diem, honoribus tuis consecratum, sine aliqua
tam gaudii mei quam amoris testificatione prætermit-

E 3

tam.

tam. Ante vero, quam id agam, pauca liceat mihi tecum colloqui, de re aliqua non longissime ab argumento tuae dissertationis remota. Placuerunt sane, quae ex antiquitate attigisti, de medicis & physicis vetustissimis: atque his mihi in memoriam reuocauisti iam olim susceptam inquisitionem in primam originem illius moris, medicos publico stipendio, ad procurandam vniuersitatis salutem, conducendi, ut quoties res postularet eorum opem, praesto essent, neque aegroti sine auxilio artis perirent, aut in periculum extremum adducerentur, dum e longinquo aduocandus est. Inuenio autem antiquissimis temporibus Graeciae fuisse, non solum in urbibus magnis, verum etiam in satis mediocribus oppidis & vicis, medicos, quibus pro salario erant perpetui redditus templorum, quibus tamquam sacerdotes, vel Aesculapii, vel Trophonii & Hercynes, vel alius numinis medici, sese non tam consecrauerant quam nascendi iure consecrati erant. Verum illud erat hominibus molestissimum, quod morbo correpti ad templum numinis, cuius nomine medebantur, venire, aut potius deferrī debebant, nemo autem Asclepiadarum extra templum medicinam faciebat. Mire igitur gratum erat hominibus, quum primum exurgerent viri, qui se praeclearis factis medicos ostendere possent, nec grauarentur languentes & decumbentes domi quemque suae inuisere, & vel edocere vel administrare quibus ad salutem re-

cupe-

cuperam opus esset. Primus eorum, qui in Graecia id fecerunt, Democedes erat Crotoniensis, ut perspicue notat HERODOTVS libr. III, cap. 131. Vixit autem hic vir integris D. annis ante initium aerae Christianae, & Hippocratem sesquisaeculo praecessit. Hunc, e patria sua Aeginam delatum, ita admirati sunt homines, qui edita ab ipso artis specimina viderant, ut a se discessurum annuo stipendio talenti unius promisso detinerent. Neque tamen fidem, nisi de vno anno dedit, quo exacto, quum maiori praemio vocaretur, Athenas accessit, annum unicum stipulatus: Athenis, longe maiori praemio illectus, ad Polycratem Sami tyrannum nauigauit, cui pro annuo duorum talentorum honorario suam operam addixit. Ab hoc initio videntur longe plures ex Graecia magna & Cyrenaica regione in Graciam migrasse, quoniam luculenta satis haec stipendia & non contemnenda videbantur. Tunc sane, quum Athenienses saeva illa & memorabili pestilentia, qua bello Peloponnesiaco urbem eorum exhaustam premerentur, fuisse medicos ex THUCYDIDE intelligimus, qui omnium diligentissime de hoc morbo scripsit. Atque videtur omnino per hos medicos aduenas, & agrotorum domos ac lectulos inuisentes, res Aesclepiadarum fuisse attritas, & effectum ut & ipsi, ne fame domi consumerentur, ambulare ad agrotos, & peregre proficisci discerent; cui rerum mutationi populorum & urbium rectores non fauere omni-

no non poterant. Hæc paucis volui addere tuæ dis-
tationis argumento. Quod superest TIBI gratulor
felicem & exoptatum finem academicorum studiorum,
deumque precor ut illud, ad quod accinctus es, labo-
rum medicorum initium ita secundet, quo plurimum
ac diutissime inseruias patriæ tuæ, ac viro summe re-
uerendo, parenti tuo, totique familiæ, solatio ac gau-
dio diu florentissimus, & felici exoptato que omnium suc-
cessu ornatus, super sis. De me illud persuasum ha-
beas, nihil mihi iucundius posse accidere, quam cre-
brum de tua salute & prosperitate nuncium: iucun-
dissimum autem fore, si qua in re ostendere possim,
quantopere TIBI ad omne officiorum genus præstan-
dum promptus sim ac paratissimus futurus. Vale a. d.
XXV. Iulii MDCXXXVIII.

00. A 63.29

ULB Halle

3

002 836 548

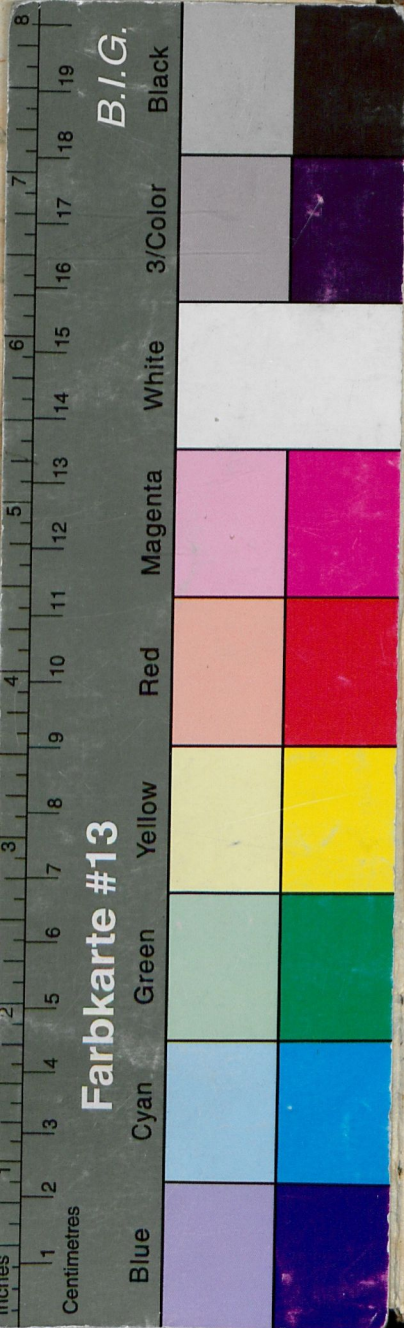

sb.

Rehner

Farbkarte #13

B.I.G.

PERILLVSTRI DOMINO
DOM. CASPARO
LEOPOLDO

LIBERO BARONI

DE KNOBELSDORF

DYNASTÆ CLIENTELARVM KVNTZENDORF LIEBENTZIG
BVCHWALD PIRNIG KALTENBRIESNITZ KLEINLO-
GISCH ET METSCHLAV

IN CONVENTV STATVVM PRINCIPATVS
GLOGAVIENSIS CIRCVLI FREYSTADIENSIS
DEPVVATO

VT ET

PERILLVSTRI DOMINO
DOMINO

ADAMO HENRICO

LIBERO BARONI

DE KOTTWITZ

HEREDITARIO CLIENTELARVM KONTOPP HOFFWELTZE
LOHSSEN SCHWENDTEN &c.